

DET VANSKELIGE SPROG

Fremmedarbejderne i 1960erne og 1970erne kom fra en række forskellige lande. Tre store nationale grupper var jugoslavere, tyrkere og pakistanere. Men i 1978 var der i alt mere end 130 forskellige nationaliteter i Danmark.

Hver nationalitet havde naturligvis deres eget sprog og deres egen kultur med sig, og de fandt det ofte vanskeligt at forstå det danske samfund – ikke mindst pga. sprogforskelle. I en række tilfælde skulle fremmedarbejderen selv henvende sig til myndighederne angående skat, arbejdstilladelser osv.

En del fremmedarbejdere – særligt inden 1970 – skulle selv finde en bolig og sætte sig ind i en række regler omkring fagbevægelse, skatteforhold osv. Endeligt var det nødvendigt for arbejderne at modtage instruktion i deres arbejde. Alle disse sammenhænge var vanskelige, hvis ikke fremmedarbejderen kunne dansk og førte både til misforståelser, arbejdsulykker og sågar dødsfald.

Tolkebistand

I 1970 blev der på initiativ fra private firmaer såsom P. Bergsøe & Søn og Nordisk Kabel- og Trådfabrikker i samarbejde med Internationalt Sprog Center oprettet en tolkeservice per telefon, som virksomheder kunne abonnere på.

I efteråret 1970 fik også Socialministeriet et abonnement på telefontolkningen, der blev stillet til rådighed for enkelte større kommuner med mange fremmedarbejdere, og i sommeren 1971 overtog ministeriet tolkecenteret, der herefter var en gratis service for alle. Der blev tolket på tyrkisk, jugoslavisk, engelsk, fransk og tysk alle hverdage fra kl. 9:00-16:00, på arabisk, italiensk og spansk alle formiddage og på urdu, punjabi og hindi alle eftermiddage. Desuden var alle tolke tilgængelige torsdage mellem kl. 16:00 og 18:00.

Tilbuddet om telefontolkning dækkede dog langt fra behovet – ikke mindst fordi tolkning gennem telefonen var en tidskrævende opgave. De største brugere var sundhedsvæsenet. En del brugere fandt det upersonligt at tale gennem en tolk, de ikke kunne se, og mange danskere havde ikke tålmodighed til at vente på tolkning. Desuden blev personlig tolkning ofte fravalgt pga. udgiften.

Privat tolkning

Derfor foregik en del tolkning gennem venner og kollegaer. I de etniske foreninger og klubber blev der også ydet tolkebistand for at kunne hjælpe med at læse officielle breve eller lignende.

Ulempen ved den private tolkning var, at den tolkendes kendskab til sproget ofte var begrænset, og at især personlige emner blev udeladt, når det var bekendte, der tolkede for hinanden.

Sprogvanskelighederne betød også, at noget så simpelt som indkøb blev besværliggjort. I 1971 forsøgte Statens Husholdningsråd således at lave en tegnet indkøbsvejledning på de mest relevante sprog. Problemet var dog ikke alene sprogligt, idet mange af fremmedarbejderne ikke var vant til at lave mad.

Katastrofale følger

Den manglende evne til at kommunikere og det manglende kendskab til det danske system havde i flere tilfælde vidtrækkende konsekvenser. I 1975 omtalte Fremmedarbejderbladet en artikel i Ugeskrift for Læger om tre tilfælde af fremmedarbejderbørn med feber, der døde, fordi de for sent modtog den nødvendige lægehjælp. Foruden forståelsesproblemer i forbindelse med kontakten med lægevagten og sundhedsplejen kom det frem, at to af de tre børn ikke var tilmeldt folkeregisteret, og at den tredje familie ikke havde oplyst, at de var flyttet.

Fremmedarbejderne blev således bl.a. pga. sproglige problemer en udfordring for det danske samfund.